

Analyse:

Videregående VEU og erhvervs- akademierne

danske
erhvervs
akademier

Danske Erhvervsakademier Nansensgade 19, 1366 København K, www.dkea.dk

Kontakt Michael Rugaard, Sekretariatschef, Telefon: 23281548, E-post: mr@dkea.dk
Ida Rode Hansen, Analytiker, Telefon: 51233691, E-post: irh@dkea.dk

Analyse: Videregående VEU og erhvervsakademierne

Videregående voksen- og efteruddannelse (VEU) er et vigtigt indsatsområde for erhvervsakademisektoren. I dag har erhvervsakademierne allerede stor aktivitet på VEU-området, og i de kommende år vil VEU få en endnu større betydning for sektoren, da arbejdsmarkedet står overfor store forandringer. Ekspertter betegner det som "den 4. industrielle revolution", hvor digitalisering og automatisering vil ændre vores arbejdsliv, og vi derfor har behov at kunne omstille os.¹ Derudover tyder alt på, at vi fremover skal være på arbejdsmarkedet i længere tid, og der bliver således brug for, at arbejdstagerne har mulighed for løbende at udvikle deres kompetencer.

Det forventes, at alle på arbejdsmarkedet vil blive en del af udviklingen, og undersøgelser viser, at det i høj grad er de kortuddannede, som vil få behov for at videreuddanne sig, da det især er rutinejobs, som forventes at forsvinde i fremtiden.² I forlængelse heraf tyder det på, at der vil være behov for at styrke akademiveauet³, som netop er det felt, hvor erhvervsakademierne spiller og kan spille en særlig rolle på det tekniske og merkantile område.

Denne analyse ser på tværgående tendenser i nyere undersøgelser om videregående VEU og forholder de generelle anbefalinger og konklusioner til erhvervsakademierne og deres særlige rolle i videregående VEU.

- Erhvervsakademiernes VEU-aktiviteter udgør ca. 25 % af de samlede eftervidereuddannelsesaktiviteter på det videregående område i Danmark.
- Erhvervsakademierne udbyder 20 forskellige akademiuddannelser og 8 diplomuddannelser på deltid.
- Derudover afholder erhvervsakademierne en række fleksibelt tilrettelagte kurser i regi af indtægtsdækket virksomhed.

1 KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Sammenfatning.

2 KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Sammenfatning.

3 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer. Kapitel 5.

Hovedkonklusioner

- Undersøgelser viser, at VEU-aktiviteter af akademi- og diplomniveau giver positive effekter på beskæftigelse, løn og jobmobilitet.
- Der er behov for at satse yderligere på VEU, fordi arbejdsmarkedet ændrer sig. Mange undersøgelser peger på et behov for digitaliserede og fleksible kurser rettet direkte mod arbejdsmarkedet.
- Der er behov for at styrke anvendelsen af realkompetencevurderinger for at understøtte mulighederne for at bygge ovenpå allerede erhvervede kompetencer.

Det sammenhængende VEU-system

Flere undersøgelser peger på, at der er behov for at arbejde hen imod at få et langt mere sammenhængende VEU-system i Danmark. Ekspertgruppen for VEU, nedsat af regeringen og ledet af Stina Vang Elias fra Tænk tanken DEA, anbefaler i deres rapport fra juni 2017, at man arbejder hen imod at få én fælles indgang til VEU. På den måde vil man kunne sikre gennemsækelighed og sammenhæng for den enkelte såvel som for virksomheder. Derudover peger ekspertgruppen på, at man i højere grad bør gøre brug af realkompetencevurderinger, så den enkelte har mulighed for at få dokumentation for det, vedkommende har lært, og bygge ovenpå allerede erhvervede kompetencer.⁴ I EVA's undersøgelse af aktiviteten for videregående VEU, som ligeledes udkom i foråret 2017, fremgår det også, at et centralt problem i VEU-systemet er manglende gennemsækelighed. Rapporten forklarer ganske rigtigt, at videregående VEU udbydes af både erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter⁵. Erhvervsakademierne udbyder særligt VEU-kurser inden for det tekniske og merkantile område, som fx elinstallation samt økonomi og ressourcestyring og ønsker at være kendt for videregående VEU med praktiske kompetencer direkte rettet mod det private arbejdsmarked.

Et af de løsningsforslag, som både EVA's rapport og ekspertgruppen for VEU kommer ind på, er en central vejledningsfunktion, som kan guide kommende kursister og virksomheder hen imod rette uddannelses tilbud på tværs af niveauer og institutioner. For erhvervsakademierne kunne et sådant tiltag være kærkomment, da det for den enkelte institution kan være vanskeligt at vejlede om kurser uden for egen institution. Som vejleder mangler man måske viden om øvrige institutioners tilbud og derfor vejledes der primært i retning af egne udbud. I EVA's rapport påpeger man også en økonomisk incitamentsstruktur, der fordrer, at institutionerne vejleder hen imod egne kurser.

⁴ Ekspertgruppen for voksen-, efter- og videreuddannelse 2017: Nye kompetencer hele livet. Fremtidens voksen-, efter- og videreuddannelse. Ekspertgruppens anbefalinger.

⁵ Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer, side 18.

Digitalisering

Et andet vigtigt emne i fremtidens VEU, som fremhæves på tværs af nyere undersøgelser og anbefalinger, er digitalisering. Digitaliseringen har to ben, dels handler digitalisering om at udbyde uddannelser på flere måder, til flere mennesker, og dels om at studerende får de rette digitale kompetencer.

Erhvervsakademierne arbejder allerede i dag med at styrke digitaliseringen af VEU i form af SmartLearnings tilbud om online studier af akademiuddannelser og med udviklingsprojekter om at digitalisere læring. Eksempelvis har SmartLearning igangsat et projekt, som er økonomisk støttet af Uddannelses- og Forskningsministeriet, og som vil nytænke det digitale læringsrum med lokal forankring og udvikle digitale, nationale forløb, der kan skalere undervisning på de store uddannelser serviceøkonom og bygningskonstruktør.

Undersøgelser peger på, at der er et kæmpe potentiale i digitalisering af VEU i fremtiden. Ekspertgruppen anbefaler øget fleksibilitet i digital afvikling og tilrettelæggelse ved i større grad at digitalisere lærings-, afviklings- og prøveformer på hele VEU området og EVA peger på, at fleksibel tilrettelæggelse kan stimulere efterspørgsel for eksempel via e-læring.

Den anden del af digitaliseringsbehovet er at sørge for at studerende får de rette digitale kompetencer, hvilket også er en vigtig opgave at løfte i VEU-regi i Danmark. Undersøgelser viser, at hver 4. dansker mellem 16 og 65 år ikke har grundlæggende it-færdigheder i at besvare mails, søge information på internettet m.v.⁶ Inden for erhvervsakademiernes videregående VEU-indsats skal der være stort fokus på de studerende digitale kompetencer. Opgaven med at løfte de grundlæggende kompetencer vil dog formentlig i højere grad ligge i grundlæggende VEU. Der er naturligvis et paradoks imellem ønsket om i højere grad at digitalisere VEU samtidig med, at en stor del af befolkningen mangler helt grundlæggende it-kompetencer. I digitaliseringen af VEU inden for det videregående område vil aftagerne formentlig være gearret til digitaliseringen, og derfor vil det give god mening at satse på digitalisering inden for det videregående VEU-område.

6 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: It-færdigheder på et digitaliseret arbejdsmarked. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 2013: Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med it i Danmark. Sammenfatning af resultater for PIAAC. Undersøgelsen viste, at 28,4 % af den voksne befolkning i Danmark mangler basale IT-færdigheder. Internationalt set placerer Danmark sig i et stort midterfelt.

Samarbejde med erhvervslivet

Udover behovet for sammenhæng og behovet for digitalisering peger undersøgelser også på, at en central udfordring er at sikre sammenhæng mellem virksomheders og organisationers behov for videregående VEU og de aktuelle udbud. Der er således behov for at styrke samarbejdet mellem aftagere og udbydere. I EVA's rapport om aktiviteten på videregående VEU beskrives det da også, hvordan virksomheder og deltagere har mange forskellige typer behov, der rækker fra specifikke opkvalificeringsbehov til bredere kompetenceløft. De meget specifikke behov, som virksomheder og deltagere måtte have, dækkes indimellem bedre gennem skræddersyede kurser eller intern uddannelse i virksomheden. Ikke desto mindre er der behov for større responsivitet i VEU-systemet, så det er muligt at tilrettelægge flere korte og fagspecifikke kurser.⁷ Som det pointeres i EVA's rapport, kræves en tæt og løbende dialog mellem udbydere og aftagere, og netop her kan erhvervsakademierne udnytte deres tætte kontakt til virksomheder og organisationer. Desuden peger rapporten på, at der er behov for at styrke samarbejde på tværs af institutioner, for eksempel via undervisningsamarbejde eller ved at arbejde sammen om særligt skræddersyede udbud for at matche det behov for fleksibilitet, erhvervslivet ofte oplever. Også e-læring, blended learning m.m., som er et indsatsområde på erhvervsakademierne, kan fremme fleksibiliteten, så kurser i højere grad kan udbydes fleksibelt på tværs af tid og rum.⁸

Også ekspertgruppen for VEU anbefaler flere tiltag, som alle har til formål at styrke samarbejdet mellem udbydere og aftagere. For eksempel anbefaler ekspertgruppen et nationalt analyse- og overvågningssystem, der skal rådgive interessenter om udviklingstendenser på arbejdsmarkedet og dermed om behov på VEU-området. Man anbefaler erhvervsklynger, som skal afdække kompetencebehov i virksomheder, og man anbefaler partnerskaber om VEU, som skal styrke de eksisterende VEU-centre, der skal skabe stærkere samarbejde, øget gennemsigtighed og viden om efterspørgsel.

7 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer, side 19.

8 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer, side 19.

Erhvervsakademisektoren og videregående VEU

I KORA's effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen fra foråret 2017 dokumenteres positive løn- og beskæftigelseseffekter af akademi- og diplomkurser, som på længere sigt vil resultere i positive samfundsøkonomiske effekter. Resultaterne for løneffekter på det videregående område varierer således, at masterniveauet ikke giver løneffekter, mens akademi- og diplomniveauet viser positive effekter. Der er stor, statistisk signifikant effekt på mobilitet mellem jobniveauer – hvilket vil sige, at hvis man deltager i efter- eller videreuddannelse, har man større sandsynlighed for at få et job på et højere kvalifikationsniveau efterfølgende.⁹ De positive effekter gælder både for arbejdstagere i job og ledige. For ledige kan man se positive effekter allerede året efter, de har deltaget i efter- og videreuddannelse.¹⁰

Aktuelt er der opsving i Danmark, hvilket vil betyde nedgang i VEU-aktiviteten, hvis udviklingen skal følge historikken på området. Højkonjunkturer har nemlig traditionelt set betydet dalende aktivitet på VEU, mens lavkonjunktur har betydet stigende aktivitet. Det skyldes ifølge EVA's rapport bl.a. at virksomheder i opgangstider har flere ressourcer til selv at udvikle kurser, og at det kan være vanskeligt at undvære medarbejdere i produktionen, hvorfor virksomheder ikke vælger at prioritere medarbejderes uddannelse i opgangstid. Samtidig kan ledige have interesse i at uddanne sig ud af ledighed i dårligere tider.

Men som EVA's undersøgelse af området viser, kan der være flere forskellige faktorer, som spiller ind på aktiviteten på VEU udover konjunkturforklaringerne. Politiske forhold spiller i høj grad også ind på VEU-aktiviteten: Man kan se, hvordan eksempelvis den såkaldte VEU-milliard, som var målrettet ufaglærte og faglærte, havde en positiv indflydelse på aktiviteten på akademiveauet. Også satsninger på diplomuddannelse i ledelse, hvor 12.000 offentlige ledere gennemførte lederuddannelse i årene frem mod 2015, medførte stigende aktivitet på videregående VEU. Alt imens er aktiviteten på masterniveauet gået ned – formentlig delvist som følge af ændrede regler for deltagerbetaling, således at det er blevet dyrere at deltage i VEU på masterniveau. Derudover har politiske tiltag som beskæring af muligheden for at modtage voksenuddannelsesstøtte samt beskæftigelsesreformen fra 2015, som reducerede muligheden for 6 ugers selvvalgt uddannelse til ledige til kun at omfatte ufaglærte og kortuddannede og begrænsede hvilke typer af kurser, man som ledig kunne tage, også medført dalende aktivitet på VEU.¹¹

9 KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Sammenfatning, side 16.

10 KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Sammenfatning, side 17.

11 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer, side 16.

Endelig er der nogle udbuds- og efterspørgselslogikker, som også spiller en væsentlig rolle for aktiviteten på VEU. Inden for det samfundsvidenskabelige område har der for eksempel været stor efterspørgsel på master- og diplomuddannelse i ledelse, mens det sundhedsfaglige område ofte består af større specialiserede enheder, som for eksempel hospitaler, der vælger selv at afholde kurser. Desuden påvirker det aktuelle udbud også i høj grad, hvad folk prioriterer og ønsker at videreuddanne sig indenfor.¹²

Grundet historikken i VEU-aktiviteten er det vigtigt, at understøtte udviklingen politisk og at tænke langsigtet netop nu, hvor økonomien ser bedre ud, end den har gjort de senere år. Politiske tiltag skal have tid til at virke, og der skal satses langsigtet på politiske reformer, som sikrer, at VEU bliver styrket, og at Danmark igennem sit VEU-system fastholder en fleksibel og veluddannet arbejdsstyrke. Erhvervsakademierne ser et stort potentiale i udvikling af såkaldte "mikrolæringsforløb", hvor man udvikler korte, intensive og fleksible forløb inden for specifikke kompetenceområder. Herunder at man styrker anvendelsen af realkompetencevurderinger og kursisters muligheder for merit.

12 Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer, side 17.

Litteraturliste

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: Aktiviteten på videregående VEU. Tendenser, årsager og udfordringer.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2017: It-færdigheder på et digitaliseret arbejdsmarked.

Ekspertgruppen for voksen-, efter- og videreuddannelse 2017: Nye kompetencer hele livet. Fremtidens voksen-, efter- og videreuddannelse. Ekspertgruppens anbefalinger.

KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning 2017: Effektevaluering af voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Sammenfatning.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 2013: Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med it i Danmark. Sammenfatning af resultater for PIAAC.

Danske Erhvervsakademier Nansensgade 19, 1366 København K, www.dkea.dk

Kontakt Michael Rugaard, Sekretariatschef, Telefon: 23281548, E-post: mr@dkea.dk
Ida Rode Hansen, Analytiker, Telefon: 51233691, E-post: irh@dkea.dk